

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Novam ephemeriden, cui titulus „Fejérmegyei Napló“, a vobis institutum ad catholicarum partium proposita promovenda, id equidem probamus libenter. (Az általatok a katolikusok törekvéseinek előmozdítására „Fejérmegyei Napló“ czim alatt létesített új lapot mi örömmel helyeseljük.) XIII. Leó papa Zichy Nándor grófhoz, 1895. márc. 6-án.

Elofizetési árak: Egész evre 5 frt., félevre 2 frt. 50 kr.,
negyedévre 1 frt 25 kr. — Egy-egy szám ára 5 kr.
Előfizethető a kiadónálban és minden megyei postahivatalnál.

Felolós szerkesztő:
Németh Ödön.

Megjelenik hetenkint 2-szer: szerdán este és szombaton este.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székesfejérvár, kigvó-utca 9. szám.
Hirdetések helyenként 50 kr. Bély-gilleték külön 30 kr.

A megnyitás.

A budapesti kormánylapok által az osztrákok ellen intézett támadás véget ért, az országgyűlés megnyitása sokkal jobban elfoglalja az elméket, semhogy idő jutna most az osztrák kormányfoglalásokhoz. A várakozás izgalma lehangozta a kedélyeket s a pártok nagy csendben készülődnek az ütközetre.

Ma volt az új képviselőház első ülése. Minden érdek és vita nélküli formalitásoknak tettek eleget, és mégis rendkívüli nagy érdeklődés között foglalták el helyeiket az új képviselők. Sok az új ember és nagyon hatalmas a kormánypárt. Még sem lehet tudni, vajon melyik az erősebb: az ellenzék-e, avagy az óriási többség?

Holnap mondja el a király a trónbeszédét, a mely kijelöli az új ház tendóit. De vajon azt fogják-e tenni, a mit az uralkodó munkaprogramjukól kijelöl? Bizonyos, hogy azokkal a kérdésekkel is foglalkozni, de nem azok lesznek legelső gondjaik. Először sok más dolgot kell egymás között elintézni a pártoknak és képviselőknél, a mit leszámolásnak is nevezhetnénk. Csak ennek elintézése után fognak a tulajdonképeni munkához.

De hát mikor jutnak odáig, hogy munkához foglássanak? Előbb el kell intézni a sok petíciót és számot kell adnia ennek során a kormánynak arról a sok erőszakosságról és törvénytelenégről, melyet

az egész országban elkövettek. Sokat kell hazudni ezalatt a vita alatt a kormány tagjainak. Törvényesnek kell vallani a legczudarabb törvényteleniséget; el kell tagadni sok olyan dolgot, a melynek száz és száz tanuja volt. Lesz-e bennük elég szemérmertelenség, hogy ezt megtegyék? S ha igen, mit fog szólni hozzá az ország népe? Mert ez a fontos s nem az, hogy a dróton rángatott többség leszavaz a gazdaságokra. Ehhez hozzá vagyunk szokva, de ahhoz nem, hogy a nemzet minden rugást békességgel tőrjön. Elvégre is, öntudatra ébredhet egyszer az ország és bírálhatja helyzetét és a konzervenciák nem fognak a kormány javára válni, a mely a magyar alkotmányt egy párt abszolútizmusa részére elkobozta. Ez a novetséges állapot észbe juthat az egyszerűbb emberek millióinak is és akkor rettenetes lesz a visszafizetés, mert törvényteleniséggel szemben emberi jog ugy védekezni, a hogyan tudunk, ha kell törvényteleniséggel, ha nem elég ez. vérontással. A nyers tömegben ugy is él az erőszakos cselekedetek vágya s csak a törvénytisztelet, helyesebben a törvénytől való félelem tartja vissza. De ha ebben nem fog hinni és megbántottaknak megkárosítottak fogja látni magát, mi fogja visszatartani az erőszakosságtól? Semmi! Sem a csendőrség, sem a katonaság szuronya. A vasvillát s a kaszát már a választások alkalmával emlegette a nép, s hogy az életét nem félti, sokra nem becsüli, megmutatta

az a 32 áldozat, a ki meghalt a felvidéken. Elkeseredett, vakmerő emberek kezében pedig rettenetes fegyver a vasvilla és kasza. A katonaságnak nehéz dolgot adna a rend helyreállítása, ha ugyan a katonaságot mozgósítani lehetne saját testvéreik és rokoniak ellen. De ez sohasem sikerült, egy forradalom alkalmával sem és a kormány nem is bizik a magyar ezredekre, azért hozatott Ausztriából katonaságot a választásokra is. De hát akkor miért ez az eszteleniség? Miért erőszakolják a forradalomba a nemzetet?

Mert, hogy forradalmi hangulat van az országban, azt egy komoly politikus sem tagadja. Egyedül csak a kormány és pártja nem akarja látni. Vagy talán ők is tudják csak eltagadják? De hiszen ezzel nem menthetik meg magukat!

Igazán érthetetlen a kormány magatartása, és nem tudjuk: tudatlanságán, vagy gonoszságán csodálkozunk-e jobban.

Mindenesetre a jövő politikai fejleményeinek az lesz az alapja, hogy mi-éppen viselkedik a kormány a petíciók tárgyalásánál; miképpen nyilatkozik a választási elnökök törvénytelenégeiről. Nem fogja ugyan megmenteni magát az utólagos vezekléssel, de mindenesetre számíthatna ez esetben a parlamenti ellenzéknek némi kiméltetére.

Az egész ország lázas érdeklődéssel várja az új parlament vitáinak megindulását. Ugyan mivel fog védekezni a több-

Hogyan szeretjük egymást?

— A „Fejérmegyei Napló“ eredeti tárczája. —

Ira: Németh Ödön.

Legjobban szerettek egy félhomályban ülni, mikor a butorzatnak csak barna körvonalai látszottak.

Akkor este is ott ültek egymás mellett a kis asztal előtt, míg az öreg asszony a másik szobában jajgatott, kinozta nagyon a csusz.

— Hát csakugyan olyan nagyon szereted? kérdezte a Tóni, nagy vörös fejét előre hajtva, hogy benézhesen a lány szem be.

— Hogy szeretem-e?! — Sokkal jobban, mint az életet! Csak mióta őt ismerem, azóta tudom, hogy mi az élet, mi az igazi szeretet. Tavaly, mikor a Harmos Ferencz járt hozzánk, akkor is mondtam neked, hogy szeretem a Ferit, — de minő másképp szeretem most Bander kapitányt! — Ez egy igazi férfi!

A vörös Tóni felállt a pamlagról és még lejjebb csavarta a lámpát, még ez a gyöngye fény is bántotta a szemét.

A lány folytatta a suttogást.

— Aztán milyen ur, — igazi ur! Már is kapitány, pedig egész fiatal ember még, és mint mondja, nemsokára őrnagy lesz. És hogyan tisztel, hogy szeret!

Nagyott sóhajtott.
— Csak az a kár, hogy szegény ember és nem nőülhet, ha nem teszi le a kancsiót, pedig arra sok pénz kell, — mint ő mondta, nagyon sok pénz! — Ma este mikor elváltunk,

megfogta a kezemet erősen s könnyes szemekkel mondta nekem: „Miért is találkoztunk mi Flóra! — Olyan nyugodt, meglegedett voltam eddig, és most! — jobb szeretnék ha meghalni, mint holnap, mert sohasem lehetünk egymásé, sohasem lehetünk boldogok utunkat állja mindeuá a pénz!“

Elhalkított és két kezét az arczára tapasztotta.

A másik szobában az öreg asszony keservesen jajgatott, nagyon szenvedett.

A vörös Tóni maga elé bámult bambán, aztán érezte, hogy valamit tennie kell. Felállt s körülnézett a homályos szobában, aztán zsebedugott kezekkel, lehorgaszott fővel elkezdett sétálni a szobában. A t hitte volna az ember, hogy mindig a szőnyeg fehér virágaira lépjen, legalább nagyon ügyelt, hogy a járása egyenletes legyen.

A lány oldalt elnyult a pamlagon s beletemette arczát a kis atlasz párnába s zokogott.

— Miért is vagyunk mi szegények, miért nincs nekünk pénzünk, mikor másoknak olyan sok van? Miért is van pénz a világon, az a csunya pénz?

Az öreg asszony meghallotta a zokogást e másik szobában: Nem jajgatott többet, hanem átkiáltott:

— Ki sir ott a másik szobában? — Te vagy az Flóra?

A vörös Tóni intett a leánynak, hogy hallgasson s ő maga válaszolt:

— Dehogyan sir, anyám! — Megbocsásás, neveltünk egy kicsit! — aztán megkísérette, hogy kacagjon, de nagyon rekedt volt a hangja.

— Hallgass Flóra — mondta a leánynak suttogva. — Ugy sem segíthetsz a dolgon sírással, csak keserítel anyánkat.

Aztán nagy tenyerével megsimogatta a leány haját.

— Majd elfelejtéd a Bandert és keresek én neked külömb embert, gazdagot, nagyurat, szépet!

A leány ideges volt, haragosan dühnyögött.

— Mindig azt mondtad, hogy majd keresel te nekem jó férjet és még mindig csak keresel. Várjak? — meddig várjak? — Hiszen már nemsokára 20 éves leszek! — Talán azt akarod, hogy megvénüljek, vagy hogy menjek hozzá valami kis hivatalnokhoz, hogy nyomorogjak egész életemet át. Menjek egy szegény emberhez, csak azért, hogy legyen neki egy ingyenes cselédje, a ki főzött neki, takarítson rá. — Nem, ezt nem éred el soha! — Tenéked ugyanis tudom, hogy terhedre vagyok, hát majd elmegeyek, megélek én magamtól is.

A vörös Tóni akart valamit mondani, de a lány nem engedte szóhoz jutni Nagy fekete szemében felcsillámlott düh felszarította a könnyeket; kereste a szavakat, hogy mentől jobban sérthesse a bátyját.

— Mindig ilyen voltál, szívtelen, önző! Nem tudtál eleget szeretni, mert bamba, éheltetlenn voltál, és azzal vádoltál engem, hogy én vagyok fényűző, nagyravágó. Szarnóskodtál felettünk, érettetted velünk mindig, hogy a te kegyelmedből élünk. Na hát nem fogunk ézentül a te kegyelmedből élni! Kérész magadnak más rabszolgát.

Mai lapunk 8 oldal.

mely bátrabb volt, mint a többiek, mégis előre hatolt a döntőjéni kezdte a fát. Ezalatt az anyatigris hirtelen rohant elő, mégis s egy borzasztó ugrással elefántom hátán termett, talpának egy csapásával szétlőtte fegyveremet, szétrobbantva annak megtöltött csövét, mielőtt még kisütöttem volna. Ime itt a fegyver!

E szavakkal a herceg egy két darabba tört duplacsövű vadászfegyvert mutatott elő látogatójának, mely éppen csőve alatt volt ketté törve, s egyik csőve ki volt löve a másik meg felhuzott kakassal míg érzéseiket leszárgatta az erős ütés.

Azután a herceg így folytatta elbeszélését: „Elefánthajcsáróknak csak csoda útján sikerült rejtelmes módon lecsuszni az állat feje mögött úgy, hogy semmi baja nem történt, csak fejdíszét veszítette el. Szerencsére a tigris is visszántorodott a támadás után, meglehet, hogy a szétrobbant puskaszájtól jövede meg, egy szóval a bokrok közé menekült. Elefántom megadulva, az ellenkerő irányban rohant el és jó távolságig lehetetlen volt megállásra bírni. Mikor végre visszaérkezünk, társainkhoz, az egész csapat elefántot annyira megfélemedve találtak hogy e napra fel kellett hagynunk a vadászattal s visszaférünk tanyánkra.

Másnap reggel áldozatunkat ugyanazon a helyen szorítottuk meg s ez alkalommal elég szerencsés voltam lesernenni, ép a midőn a folyón keresztül akart usznim.

Megjegyzendő, hogy a herceg az idő alatt nyolcz tigrist ejtett el, melyek közül azt, mely életének ily veszélyes pillanatát idézte elő, emlékül kitömte.

HIREK.

— Személyi hir. Dr. Steiner Fülöp megyés püspök ma reggel Budapestre utazott, hogy az országgyűlés holnap ünnepélyes megnyitására és ezután tartandó püspöki konferencián részt vegyen.

— Az olasz király és a kardinális. Nagy feltűnést keltett mindenfelé Ferrarri kardinális, milánói püspök látogatása Umberto oia z királynál. A vatikáni Lega Lombarda következőleg írja le e névezetes látogatást: „Mikor a kardinális bejelentették, a király azonnal előbe sietett, barátságosan kezét fogott

vele és bevázta őt dolgozó szobájába. A kardinális a pámlagra ültette le, míg maga a pámlag előtt egy széken foglalt helyet. Hosszabb társalgás után, mely alatt Ferrari egy új iskolai törvényt szükségét fejtette ki, a király bevezette a bitoros a királyné szobájába a hol az özvegy Maria Pia portugál királyné, Klotild hercegnő és az aostai herceg is jelen voltak. A látogatás után a király a nagy lépcsőig kísért a távozó kardinális s addig nem távozott onnan, a míg az be nem ült kocsijába. — Ilyen kitüntetéssel már évtizedek óta nem fogadtak kardinális a királyi udvarnál, különösen olyan kardinális nem, a kinek szigorú vallásosága köztudomás. Jól értesült körökben meg vannak győződve arról, hogy a kardinális a pápa monsignore Macario abessziniai expedíciójának ügyében küldött a királyhoz. A látogatásnak kétségkívül kiváló politikai háttere van. Mivel az olasz király most a Milanóhoz közel eső Mozamban időzik, a pápa ezért választotta követül Ferrarit Umberto király pedig oly udvarias volt a Vatikánnal szemben, hogy szemet hunyt a követ személyére nézve, a ki szigorú vallásosságánál fogva nem a legkedveltebb egyéniség az olasz udvar előtt.

— Kalocsay Alán távozása. Székesfejérvár ujonnan megválasztott országgyűlési képviselője — mint már jeleztük — vasárnap november 23-án utazott el végleg Budapestre. Délután fél 2 órakor indult el a zirczi rendházban levő lakásáról kocsin, melyben rajta kívül még dr. S a á r a Gyula, dr. S a y Rudolf és ifj. T ö g l Gyula ültek. Kalocsay kocsiját körülbelül 15-20 kocsin követte, s a m-re ment mindenütt eljenzés kísérte az egész uton. A pályaudvarra 2 óra előtt néhány perccel érkezett s az I. osztályú váróterembe ment, hol már várták a székesfejérvári hölgyek közül többen, hogy átadjanak tiszteletük jelölül egy díszes virágcsokrot. Kalocsay Alán még megilletődéssel vette Udvardy Salamone és Birkmayer Iduska által dr. S a á r a Gyuláné szavai kíséretében átnyújtott virágcsokrot, s köszönetet mondott e nagy megtisztelésért, majd pedig minden ott levő hölgygel

külön kezett fogott. Ezalatt a pályaudvaron nagy néptömeg verődött össze, legnagyobb részét választó polgárokból állott, lelétek 3-400-an. Midőn a vonat beérkezett Nagykanizsa felől, Kalocsay Alán beszélt egy első osztályú kupéba: ifj. T ö g l Gyula kíséretében. A vonat fél 3 órakor rögött ki a pályaudvarból az ott lévő nagy tömeg eljenzései között. A hölgyek sorában ott láttuk: dr. B o r c h e t Jenőné, L i c h t n e c k e r t Antalné Luiza leányával, Udvardy Jánosné, Langmár Gáspárné, Lukácsy Antalné, Marschal Nándorné, Galambos Istvánné, Endress Sándorné, Bernát Ignáczné, Sshafhauser Károlyné, Kostyeli Ferencz néleányával, Gyurkovits Alajosné, Galambos Károlyné, Füzsi Mártonné, Matusék Istvánné, Rácze Mariskát, Szüts Mariskát stb.

— Városi bizottsági tagválasztás. A hétfőn, november 30-án tartandó városi közgyűlésnek egyik tárgya lesz az elhalt vagy virilistává lett törvényhatósági bizottsági tagok helyének választás útján való betöltése iránti intézkedés. A választás valószínűleg december 16-án lesz. Három bizottsági tagot fognak választani; az elhunyt dr. Pellet Ödön belvárosi és Csizmadia János tóvárosi tagot és a virilistává lett F e k e t e József helyeire.

— A moóri jótékony nőegylet. A moóri jótékony nőegylet — mint levelezőnk írja — az ottani elemi iskolák igazgatójához átiratot intézett, melyben arra kérte az igazgatót, hogy szemeljen ki 100 oly szegény sorsu tanuló, kik egyszerűsmdn szorgalmasan látogatják az iskolát, jól viselik magukat s jelesen tanulnak, mivel ezen kismélt 100 fut karácsonyi ajándékkal a jótékony nőegylet felruhazza.

— Jótékonyaság. Lélekemelő ünnep színelve volt hétfőn, november 23-án a tóvárosi ref. iskola helyisége. Ugyanis a székesfejérvári ref. nőegylet 54 szegény iskolás gyermekeket látott el teli ruhával, melyből ref. vallásu 31, és róm. kath. pedig 23 fu volt. A jótékony ref. nőegylet ezen cselekedetével egy a polgárság tiszteletét, mint a szegény felruházott gyermekek nagy örömet érte el.

olyan nehéze esett a beszéd, mintha valami nagy teher nehezedett volna beteg mellére.

A vörös Tóni elsápadt. Ijedten nézett körül, hogy vajjon nem hallotta-e valaki a kérdést.

— Szeretem, megtakarítottam a fizetésből, — mondta suttogva izgatottan. Nem mondtam soha, nem akartam, hogy tudjátok, titkotam előttetek.

— Szeretted, megtakarítottad, — nyögte keserűen a beteg asszony. — Oh, fiam, mit tettél, mit tettél!

És zokogott keservesen, hogy csak ugy reszketett beteg teste belé. Majd leroskadott, csak a Tóni tartotta fel, ki odavezette egy székhöz és beengette a szobaleányt, aztán sietett ki anyja szobájából.

... Másnap megvolt az esküvő. Az öreg asszony nem volt jelen, iszonyúan kirozta a betegsége s leánya egész előttevaló éjjele át hallotta panaszos siránkozását s ha kérdezte mi baja, mindig azt nyögte neki, hogy „semmi, semmi.“

Három hónap múlt el az esküvő után. Ez idő alatt Tóni szerényen visszahúzódva élt az anyjával; nem igen törődtek velők.

Egy este ijedten, sápadtan rohant a hűgázhöz. Egyedül találta, a kapitány távol volt. — Ments meg! — kérte, mikor egyedül maradtak — rejtés el itt a lakásodban az éjszákára, mert másképp elfognak. Sikksasztottam te érte és most rájöttek, keresnek, el akarnak fogni: Ide a kaszárnyába nem jönnek az éjjel, reggel átvaltoztathatom magam s megszökhetem. Ments meg édes Flóra!

A fiatal asszony összeránczott homlokkal hallgatta:

— Az isténiért, csak nem kívánod, hogy

e férjemnek elmondjak mindent, hogy gyannya keverjem magamat térted! — Menj, menj Tóni, rejtőzz el más helyen valahol.

— Nem lehet már — nyögte kétségbeesetten Tóni — hiszen ha kimegyek az utcára, talán mindjárt elfognak. Ne hagyj el most a veszélyben, hiszen tudod, hogy mindezt térted tettem!

Az asszony elkezdett sírni. — Na hiszen szép tett, mondhatom. Még azt akarod tán mondani, hogy én is tudtam róla, be akarsz keverni engem is. Menj, menj, egy perczig sem maradj tovább itt. Nincs semmi jogod hozzám, én nem vagyok testvéred, nem ismerlek mátol fogva téged. Nem fogom feláldozni térted a boldogságomat!

A vörös Tóni lehorgasztotta a fejét s nem válaszolt semmit; szó nélkül indult ki az ajtón. A küszöbön valami szédület fogta elő, majd elesett...

Másnap Flóra olvasta az újságokból, hogy a bátyját elfogták; „könyelműség“, „pazar költsékezés“ szerepeltek, mint a sikksasztás okai, — róla egy hangot sem irtak. Ez megnyugtatta.

Harmad napon azonban, egy kis alacsony ember jött hozzá, a szobalánynak valami közjegyzőnek mondta magát.

Mikor kettőn maradtak a szobában, a pápaszeges furcsa kinézésű ember megmagyarázta jövetelének czélját.

A központi rendőrség egyik detektívje volt, a ki a bátyja sikksasztása ügyében a nyomozással bízta meg. Eljött megmondani az asszonynak, hogy különös fölfedezést tett. Az elsikkasztott összeg egészen egyezik a kauzió összegével és csodálatos módon a főkönyvek tételei is alig pár hónappal a házasság kötése előtt lettek meghamisítva, a mi arra mutat,

hogy a sikksasztás is abban az időben történt. Azt szeretné most már tudni, hogy a kapitány tette-e le az összeget vagy a fivére, mert az utóbbi esetben nagyon furcsa dolog történnék. A károsult bank könnyen beigazolhatná a kauzióhoz való jogát, s miután ezzel az egész elveszett összeg megtérülne, az elfogott fiatal embert sem büntethetnék meg, szabadon bocsátának. Ez csak még a jobb felérése a dolognak, mert a legkülönlegesebb helyzet állana be a fiatal házásokra: elvennék a kauziót és a kapitány urnak le kellene mondani tisztá rangjáról, így aztán reájok, ártatlanokra volna a legnagyobb csapás.

A fiatal asszony összeránczott homlokkal hallgatta a detektív és sietett kijelenteni, hogy a pénz a férje nevében van letéve és Tóni elővigyázata következtében ugy is volt.

— Ebben az esetben jó lesz, ha a kapitány ur gondoskodik majd azoknak az okmányoknak megszerzéséről, a melyekkel igazolhatja, hogy ez összeget honnan vette. Erre az esetben lehet szükségük, ha a könnyelmű fiatal ember ráfogná, hogy ő adta a pénzt a kapitány urnak, még pedig az elsikkasztott pénzt. Ez esetben bizony be kell bizonyítani az ellenkézűt.

Mikor nagy hajlongások között eltávozott a furcsa kis ember, a fiatal asszonyt is elfogta olyanfajta szédület, mint utolsó találkozásukkor a Tóni. Érezte, hogy el válnak veszve, mert kétségtelen; hogy leikétlen bábas módjára elfidegenítette bátyját s az minden eszébe sem fog használni, hogy megmentse magát.

Szerette volna kifizetni a hajat kifizetni, hogy miként lehetett ő oly szételen s elkéreggett azon az estén a bátyját, hisz nem is került volna olyan nagy dologba a megmentése.

(Vége köv.)

— **A pannonhalmi ezredévi emlék.** A nyáron nagy ünnepek közt leleplezett pannonhalmi emlék még nincs teljesen befejezve. A szoborcsoznak közepéről hiányzik Asztrik püspök alakja, a ki abban a helyzetben lesz ábrázolva, a mint a koronát Sz. István királyának feljeli. A püspök szobrát most mintázza Jankovich Gyula, az emlékmű tervezője. Asztrik püspököt vallási ihletől áthatott, de azért büszke tartású férfinak tünteti fel a mintá, melyet nem sokára észre öntenek. Az elhelyezés csak a jövő esztendőben történik meg Pannonhalmán.

— **Ököllet fizető katonák.** Már teljesen megszoktuk azt, hogy ha verekedésről van szó a katonákat is ott lássuk. Nemcsak vasárnapi napon, midőn „freitag” van, hanem már a hétnek más napjain is elfelejtük katonai voltukat s néhány liter bor vagy sör mellett a kedvük oly magasokra emelkedik, hogy csak verekezés segíthetnek magukon. Megszoktuk azt, hogy ha katonák verekednek, akkor azok vagy uhánusok vagy Jellasichek legyenek, de hogy honvédek is veszekedjenek, ehhez nem szoktunk hozzá. Tegnap kedden éjjel csakúgyan honvédek kaptak össze jókedvükben az ősz-utczában levő Schiller József-féle korcsmában. A verekedés abból indult ki, hogy midőn a hatodik liter bort fogyasztottak a lelkes hadfiak, Schillernek a bor árát kérte. Ez nem igen tetszett a 4 vitéznek s lassankint megakartak szólni, de Schillernek észrevette tervüket s utánnuk ment. A katonák azonban ekkor sem fizettek, hanem a helyett megverték Schillernét, a ki a kezét s szeménél megsérült az ütések következtében. A hős hadiák ezután ellillantak. A hadtest parancsnokszá azonban majd kérdőre vonja őket a rendőrség megkeresésére.

— **Vadászat.** Zichy János gróf nagylángi uradalomhoz tartozó kisgyóni erdővidékben ez évben megtartott vadászatot összesen 9 darab szarvasbika került terítékre, közte egy 12-ös és két 10-es is. Az uradalomhoz tartozó timári erdő — melyben meglehetősen fődad-állomány van — ez évben nem volt vadászatok színhelye, mivel az vadaskert lett átalakítva.

— **Három gödőr.** Mindenekelőtt a gyöngédebb szívű olvasó közönség megnyugtására szolgáljon ama megjegyzésünk, hogy nem oly gödörrel van szó, melybe szeretett halottraintkat temetjük. Nem, egész más gödör. A megyeház téren levő kut körül ástak tegnap három gödört, hogy a milleniemi emlékfákat oda ültethessék. Nem sokára, ha a terv sikerül — már a megyeház-íer kietlen kavicsos területén a pázsit zöld fűszálait lengeti szél s az erősödő milleniemi emlékfákat egy szép park között fogja a közönség nézni, mint látványosságot.

— **Intézet látogatás.** Fritz Péter kereskedelmi miniszteri biztos hétfőn november 23-án Szekesfejervárra jött s meglátogatta a ker. akadémiát. Fritz az egész napot felhasználta, hogy meggyőződjön a ker. akadémia állapotáról. Dr. Faludi Miksa intézeti igazgató elűt meglegedését fejezte ki a miniszteri biztos, a mivel a tanítás teljesen megfelel a kereskedelem terén fejlődött új módszereknek. Fritz még az nap este visszatartott Budapestre.

— **Egy bibornok a nőorvosokról.** Gibbons bibornok, baltimorei érsek véleményét ezen sokszor meghányt-vetett kérdésről a „Century Magazine” cz. folyóirathoz írt nyílt levelében fejezte ki, nem ismeretes eléggé, — írja, — hogy az egyház vagy kánon-jog nem gördít akadályt az elé, hogy a nő az orvosi szakban képezze magát. Véleményem szerint a társadalom jólétére fontos dolog az, hogy az orvosi tudomány művelését keresztény nők elkezdjék s terjesszék. Azt az előítéletet, mely a nőket a betegápolásban ugyan részesíteti, de az orvosi hivatásból kizárja, nem lehet elég élesen elítélni. Ha az ápolónők ügyesen tudnak ápolni úgy férfiakat mint nőket, a gyógyítás is kell, hogy illő legyen a nőorvosnak. Világos az is, mindannemű es-ranga nőre nagy-jóhateménnyel, ha, kellő számu nőorvos léteznék; más-részt a lehető leghatékossabban aközom hangsúlyozni különösen az erkölcsi hatását, az ily reformnak, mely az erkölcsi megújulásnak hatalmas tényezője lenne.

— **Nem sikerült betörések.** Vasárnap november 23-ára virradó reggel R. o. d. é. Imre divatúru kereskedő Nádor-utczán levő boltjának ajtaját felakarták feszíteni. Legálább erre mutat az, hogy midőn Rodé Imre üzletének ajtaját felakarta nyitni, az sehogyaem sikerült s midőn jobban szemügyre vette a zárt, azon nagyobb karcolás nyomai látszottak. Az ajtót lakatossal kellett később kinyitattani. Hasonló módon járt még a Nádor-utczán két másik üzlettulajdonos, kik szintén nem tudták felnyitni üzletük ajtaját.

— **Pályázatok.** A fejérmegyei seregélyesi magyar tan-nyelvű róm. kath. elemi népiskolához okleveles vagy képezde végzett tanítónő szükséges. Fizetése: a május végéig terjedő tanidőre havi 35 frt s egy butorozott szoba. Teendője: a reá bizand osztályokat egy tanteremben tanítani. Az állomás elnyerhetése végett imézett, saját kezűleg írt s kellően felszerelt folyamodványok november 28-ig a seregélyesi plebánia-hivatalhoz intézendők. — Alsó-Alapra róm. kath. segédtanító kerestetik. Fizetése: butorozott szoba fűtéssel, élelmezés és június hó végéig havonként 20 frt. Kötelessége az első és második osztályt vezetni, a kántorságban segédkezni. Oklevél nélküliek is pályázhatnak. Folyamodványok november 29-ig az iskolaszék elnökéhez küldendők.

— **I. Vilmos császár és udvari papja.** A minap temették el Berlinben dr. Frommel Emil, I. Vilmos császár udvari papját, a ki a német fővárosban a legnépszerűbb emberek közé tartozott. Sok adoma maradt róla. A többi közt egy izben a császár azt mondta neki, hogy nagyon szivesen hallgatja prédikációit, mivel nincs tekintettel, hogy hívők között a császár is lesi szavait. Felség — volt Frommel talpra esett válasza — azt hiszem, elég nehéz dolog hat napig uralkodónak lenni, azért bizonyára jól esik vasárnapon semmi egyébnek lennie, mint egyszerű kereszténynek Isten házában.

— **Elkobzott malacok.** Deli István pátkai lakos ma reggel 3 malacot hajtott be a székesfejervári piacra, melyek nagyfoku himblőben szenvedtek. A rendőrség a három himblős malacot Pauer János állatorvos utasítására elkobozta, azonkívül Deli Istvánt — habár állítólag a veje malacait hajtotta be, — 2 frt pénzüntetésre ítélte.

— **Veszedelemes játszóház.** Polgárdin — mint levelezők írja — dr. Strasser Imre földbirtokosnak egy dogge kutujája veszettség tünetei között megdögölt. Az állatorvosi vizsgálat csakúgyan veszettséget állapított meg. Strasser kis fiát mivel a kutujával az előző napon még ját-zott, a Högyész-féle intézetbe vitték Budapestre, hol beoltották.

— **Luger a zsidókról.** A párisi „Temps” egy Bécsben járt munkatársa meglátogatta Lugeter alpogarmestert, az antiszemiták vezérét. Beszélgetésükről, vagyis inkább vitájukról ma számol be lapjában. A „N. F. Presse” nek egy párisi távirata szerint többek közt azt mondta neki Lugeter: „A zsidók mindent magukhoz ragadnak, már egy falat húst sem ehetik az ember a nélkül, hogy nekik adót ne fizessen. A szabad versennyel pedig nem lehet küzdeni ellenük, mert a küzdelem ilyen formán eredmény nélkül maradna, lévén a zsidóknak egészen másféle moráljuk. De ha azt fogják látni, hogy pénzt itt nálunk nem kereshetnek, akkor majd maguktól is tovább mennek. Nem bánjuk, akárhova mennek, csak itt ne maradjanak.” Az antiszemiták terveirol ezeket mondotta Lugeter: 1. Községi bankot fogunk alapítani, mely a kereskedelmet és ipart fölszabadítja a zsidó befolyás alól. 2. Épp úgy, mint a városkázán és a tartománygyűlésben, meg fogjuk nyerni a többséget a birodalmi parlamentben is. Erődekes, a mit a beszélgetés végén az osztrák kormányról mondott Lugeter. Alapjában véve — nygomond — a kormány mi velünk tart. Tudja, hogy a mi ügyünk jó ügy. De legbensőbb érzelmeit, titkos gondolatját a kormány nem árulhatja el. A körülmények önmegtartóztatást parancsolnak nekik. Vajon bármely kormány nyilatkozhat-e nyíltan az antiszemitizmus mellett, a nélkül, hogy a pénz hatalmasságaival összekötésbe jöjné. Most ez nem lehetséges, de mi azon dol-

gozunk, hogy a kormánynak és népnek visszaadjuk a szabadságot.

— **Tűzek Moóron.** A harangok kongása verte fel Moór lakosait szombaton, nov. 21-én éjjel. Horváth János parasztagának a pajtája gyulladt ki s világitott be a sötét éjszakába. A felvert lakosság s a tüzoltóság rögtön megjelent a tűz színhelyén, de a pajtának megmentéséről — a benne felhalmozott sok takarmány miatt, mely már egészen lángban állott — szó sem lehetett. A kár 600 frtna van becsülve. A tűz okát gonosz gyujtogatásnak tulajdonítják. — Hétfőn, nov. 23-án délen ismét tűz volt Moóron. Pisch János pajtája lett a tűz martalékává, a bentlevő összes takarmánnyal és szalmával együtt. A pajtában bennégett azonkívül még egy új szekér, eke, fogas és több gazdasági eszköz. A kár 4—500 frt. Biztosítva nem volt semmi. A tűz — mely valószínűleg szintén gonosz gyujtogatás eredménye — gyors elterjedésének oka az volt, hogy későn vették észre, mely a tulajdonos egész családjával a szőlőben dolgozott.

— **A szegedi botrány.** Szegeden, mint levelezők írja, a városi nyomtatónyelvekkel elkövetett visszaélések, melylyel Huszka al-számvevő Bába nyomdással 9500 frt-ig megkárosította a várost, óriási feltűnést keltettek, mert Bába a város egyik legbefolyásosabb embere volt. Bába kéz-zeak nyilatkozott a 9500 frt kárt 4 százalékos járadékkal megtéríteni négy nap alatt. De a tanács rendkívüli ülésben azt határozta, hogy azért még ma délelőtt át-teszi az iratokat a fenytő törvényszékhez, továbbá zárlatot kér Bába vagyonára.

— **Pénzes koldusasszony.** A Soroksári utca 46. számú ház gyalogjáróján a 704. számú rendőr ma egy rongyba öltözött totásszonyt talált eszméletlen állapotban. A mentőegyesület emberei az eszméletlen asszonyt a Szent-István kórházba vitték, a hol bár magához tért, kile-téről felvilágosítást a tni nem tudott, később pedig ismét ájultságba merült. Mikor ágyba fektették, a mellén egy piszkos zacskót találtak, benne kileucszász forinttal régi gyűrűt bankjegyen. A rendőrség megindította a vizsgálatot.

— **Főlépül az egyetem.** A tudomány-egyetem központi épülete végtére talán mégis kiépül. Egy könyvnyomtatás jelentése szerint a tavasszal már megkezdik az építkezést. Az építési bizottságba az egyetem tanácsa Lengyel Béla dr. prorektort, Högyes Endre dr. pro-dékánt és Földes Béla dr. dékánt választotta tagokul.

— **A gyümölcs dícsérete.** A gyümölcsöt általában csak a kellemes ízért becsülik, holott a tápláló értéke is igen nagy. Legálább dr. Nichols alig talál elég dícséret szót, hogy a gyümölcsöt mi-t tápszert méltassa. A gyümölcs, mondja, az ember legtermészetesebb tápláléka, óvszer a betegség ellen és gyógyító erővel hat a betegek szervezetére. Semmiféle tápszert nem ad oly tiszta vért, mint a gyümölcs és egy táplálék sem oly tiszta. A gyümölcsben való gazdagság egészségesé teszi a népet és erősíti a szervezetét. A tudós doktor szavai megérdemlik, hogy figyelemre méltassák azokat.

— **Cseppfolyós levegő.** A légsűrítéssel tett sok érdekes kísérlet legérdekesebbike kétségtelenül az, melyet Linde tanár mutatott be nemrég a müncheni politechnikai egyesületben. A tanár egy olyan készüléket szerkesztett a mellyel a levegőt cseppfolyóvá tudja sűríteni. Linde erre a célra az ellenáramú hűtőket használja, a melynek segítségével a fagyponton alul 140 fokot tud elérni. Az eljárás azon az elven alapzik, hogy ha a légemű testet oly edénybe bocsájtják, a hol a légnyomás kisebb mint a melyben volt, akkor az a kiterjedés közben hőt veszít. Linde készüléke egy csőből áll, melyben egy másik cső van elhelyezve. A belső csőbe erős nyomással levegőt vezetett s azután kieresztette, ez tehát a fenti elv szerint már lehűlt; a lehűlt levegőt visszavezeti a külső csőbe; itt a hozzááramló levegőtől el-vonja a hőt s ez addig tart, a míg a levegő 140 foknál cseppfolyóvá válik olyannyira, hogy Linde a cseppfolyó levegőt egy csapón úgy bocsáthatta ki, mint a vizet.

A társaságból.

Székesfejérvár, 1896. nov. 24.

Ki a bűnös?

Az utóbbi hetekben rendkívül érdekes beszéd-tárgya volt a székesfejérvári társaságnak. Ha két ember összekerült, bizonyosan ennek a részleteit kutatták és mint' rendszeren szokott történni az ilyen titokban tovább adott hírekkel, tödítőták és nagyították, úgy hogy mindenkinek nehéz volt megtudni, hogy ebből a szenzációs hírből mi igaz? — A helybeli lapok is érdekesebbé tették rovatukat az esemény tárgyalása által, mely bizonyos tekintetben érthetetlen lévén, annál bővebb anyagot szolgáltatott a találgatásokra.

Én nem ismerem a szereplők egyikét sem, még csak látásról sem, mindazonáltal rendkívül érdekelt ez a szenzáció s igen sokszor merültem el a lélektani motívumok kutatásában. Engem nem maga az esemény, hanem a szereplő egyének lélektana érdekelt.

Mint beigazolt tény csak annyi áll előttem, hogy egy előkelő úri leány jegyesének, a ki melesleg megjegyezve, katona is, báró is, névtelen levelet írt valami ismeretlen, a ki a leány erkölcsi életéről oly kompromittáló dolgokat írt a völégénynek, hogy az visszküldötte menyasszonyának a jegygyűrűt s ha jól tudom mellékelte a névtelen levelet is.

Ritka, de még nem hihetően eddig a dolog. Városokban, a hol nincs alkalmunk ismerőseink múltjához közel férni, megessenek hasonló dolgok. De az esemény további fejlődése annál több alapot ad a gondolkozásra.

A menyasszony családja fel van háborodva, s összekötöttéseik révén szemmel tartják a völégény nevére itt feladott leveleket. Szóval titokban nyomozást indítanak a névtelen rágalmazó ellen. A postára hetekkel ezelőtt egy hivatalosolga felad egy levelet, nem ugyan a völégény, hanem az czredparancsnok nevére. Mert az ezredparancsnokot is informálta a névtelenül levelező, megkérdezik a szolgálót, hogy kiadta fel a levelet. Egy ismeretlen úrhölgyre hivatkozik, a ki állítólag a postaépület előtt várja a levélről a feladó vevényét. A postasztek kitérítenek és egy előkelő úrhölgyet, a székesfejérvári társasélet egyik általánosan ismert tagját látják sétálni a postaépület előtt. Kételkedve kérdezik a szolgát:

— Ez a hölgy adta a levelet?

— Ez! — feleli a szolgáló.

Ime, ez maga a történet, s csak annyit jegyez meg itt meg, hogy ez a hölgy a menyasszony családjaival a legbizalmasabb viszonyban volt még ez időben is.

A mikor nekem elmondották az eseményt, engem nem az lepett meg legjobban, a mi a legtöbb embert, hogy egy ilyen előkelő hölgy van kompromittálva a dologban, hanem az, hogy a völégény névtelen levelek rágalmi következtében szakított a leányval.

Nem tartok azokkal a középkori lantosokkal, a kik a női nemet úgy állítják elének, mint a jónak, a szépségnek, a nemesnek megtestesülését. Nem tartom a nőket olyan ideálisan jónak, hogy azokról csak áhitattal tudnék megemlékezni. Lehet talán a középkori nők olyan jók voltak a legnagyobb részükben, hogy annak a kevés rossznak bűnét elnézték. De a mai kor női, ha nem is rosszabbak, de legalább is olyan rosszak, mint a férfiak. Általánosságban mondom ezt és annál nagyobb tisztelettel hajlok meg a kevés kivétel előtt. Az idegeteket rongáló életmódban az emberi nem ellenálló képességének folytonos gyöngülésében találom meg okát a modern nők rosszságának. Abban az arányban, a melyben az emberi nem tudása fejlődik, abban az arányban fogyanak erkölcsi. A szelemi élet az erkölcsi világ rovására nő.

Ez az én véleményem a nőkről s lehet másé is, de azért nem tagadom a tiszteletre méltó kivételek létezését és bizonyval nem itélék el alap nélkül egy nőt sem, s nem itélném el névtelen levél alapján a menyasszonyomat. Hacsak!?

Ennek a kételynek alapján azt kérdeztem a családdal ismerősöktől:

— De hát ha olyan borzasztó dolgok vannak abban a névtelen levélben, s a völégény azoknak hitelt adott, talán van a leány életében olyan momentum, a mely ennek a lehetőségét nem zárja ki; talán olyan temperamentuma, hogy a gyöngye embert megteveszthetik a rágalmak; talán a családban vannak oly körülmények, melyek a rágalmaknak tápot nyújtanak?!

Az emberek elpírultak a kérdés ilyen nyílt feltevésre és valósággal felháborodva utasították vissza a föltevést, a leghegyadtabban gondolkozó is kizártnak tartott minden lehetőséget. A gyanunak árnyéka sem fér hozzá!

És akkor egy más kérdés került elélem:

— Hát akkor milyen ember a völégény, hogy egy névtelen levél rágalmi alapján megszakít olyan összekötöttést, a melyben boldogságát kereste? Talán megbánta már hogy elfogezte? Talán örvendett, hogy okot találhatott a viszony fölbotlására?

Az emberek a vállaikat vonogatták, egyik sem tudott semmi fölvilágosítást adni.

És így erre a kérdésre nem kaptam feleletet s mert nem ismerem a szereplőket, képtelen vagyok a völégény elkutatózásának alapját megtalálni.

A menyasszony lelkiállapota nem foglalkoztatt soká. Elvégre az ilyen rettenetes lelkiállapot sokkal vigasztalanabbanul egyhangú, semhogy annak rejtekébe óhajtana az ember tekinteni. Ó áldozat — akár kié, de az és az egész eseménynél a szó szoros értelmében véve, szenvedőleges szerepet játszik.

Annál jobban érdekelt a gyanusított hölgy, a ki az intrikus szerepét játszotta, állítólag, az egész dologban.

Az első a mi meglepett, az volt, hogy olyan előkelő asszonyt ilyen csunya vétekek gyanusítanak; a második, hogy a menyasszony családjával a legbizalmasabb viszonyban volt annak a bizonyos levélnek a felalásásig.

Ha ő tette, kérdeztem magamtól — miért tette? Az ilyen rettenetes dolog, még a legszeszélyesebb nő sem teszi meg minden ok nélkül.

A legtermészetesebb és egyedüli magyarázata csak az lenne, ha ő szerelmes lenne abba a férfibe. Egy szerelmes asszony sokra, nem, — mindenre képes! Jóra, rosszra egyaránt. A féltékenység kétségbeesettebb tettekre is ragadhatja a nőt és ha így volna meg érteném a dolgot.

Igen ám, de mikor ez irányban puhatólodztam e föltevés támogatására semmit, megdöntésére sokat hallottam.

Az mondják nem fiatal asszony már, negyvenen felül van, bár igen elegans asszony és valamikor nagyon szép lehetett. Nem ismerem, nem láttam. Ezt mondják. De azt is mondják, hogy a völégényt csak látásból ismeri, a menyasszony szüleinél találkozott vele egyszer-kétszer. Olyan közönyös ismerősök voltak, a kik csak közös barátai révén találkoznak s foglalkoznak egymással. Ha érdeklődött volna iránta, ha szeretne volna, talált volna réá módot, hogy találkozzanak máskor is, gyakrabban is. Alkalmat keresett volna, hogy bizalmasabb barátokká legyenek. Székesfejérvár kisvárosa, ha akarta volna könnyen ment volna. Nem akarta, mert nem érdeklődött iránta, annál kevésbé szeretete.

De ha nem szeretete, mi vitte volna erre a kétségbeesett lépésre?

Igaz, hogy vannak csunya, irigy lelkek, a kiket bánt a mások boldogsága; vannak lelkiük mélyén romlott gonoszok, a kik élveznek, ha másnak szomorúságot, fájdalmat okoznak. Csakhogy ezek igen csekély számban vannak. Ilyen magas fokban nem lehet romlott az az asszony, a kinek olyan férje van mint neki. Egy komoly, tisztaféjú ember, a ki a legnagyobb tisztelet között fut meg egy életpályát, a ki higgadtan gondolkodik, a kit elhatározásában józan esze irányít és nem idegei; az az ember nem él boldog családi egyetértésben husz évig egy ilyen szörnyelkű nővel. Ez a nő pedig így élt a férjével, és környezete szeretle, senki nem tud róla semmi rosszat. Miért lett volna minden átmenet nélkül ilyen nagyon rossz egyszerre? Ez természetellenes magyarázat!

Mi tehát az ok? Mert elvégre magyarázatának kell hogy legyen! Igen ám, de nincs!

Időközben híre járt, hogy az urnó nem fogadta el a gyanusítást s tiltakozik, mintha ő lenne a rágalmazó levelek szerzője. Azt mondja, hogy egy ismeretlen asszony kérte meg a posta kapujában, hogy tegye föl a levelet, miután a karján levő gyermek sirt, s azzal nem mehetett be a postahivatalba. Ó csak szívességet tett, — úgy mond — ő a levél szerzőségében ártatlan.

Egy magas állású uriember szellemes felesége, mikor ezt a védekezést hallotta azt mondta:

— Nem lehetetlen — de borzasztó pech kell hozzá:

Én meg fordítom emondat szerkezetét: Borzasztó pech kell hozzá — de nem lehetetlen!

Nem lehetetlen tehát, hogy a vádlott hölgy ártatlan a rágalmazásban! És ha ez így van akkor én is, a ki annyit foglalkoztam a lélektani motívum kutatásával, magamban elítélem ártatlanul azt a nőt, és a többiek sokan, a kik ezt az ujdonságot egymásnak tovább adták, a kik felháborodtak a névtelen levelek rágalmazásain maguk sem tettek mást, mint rágalmaztak.

Ez így van! Mert állíthatja valaki egész biztosan, hogy a mivel az a hölgy védelmezi magát a vád ellen, hogy az lehetetlen? És ha nem lehetetlen: ha az eshetősége meg van ártatlanságának, gondolkoztak-e már azon, hogy milyen rettenetes szenvedéseket áll ki e vád miatt az ártatlanul gyanusított? Dehogy! A kikkel a tárgyban beszéltem majdnem valamennyien dühösek voltak, hogy az a hölgy védelmezni meri magát. Azt mondják ki akar bujni a büntetés alól; azt mondják kitanította az ügyvédje. De hátha mégsem az ügyvédje tanította ki; hátha mégis úgy történt, a hogyan ő elmondotta? Hátha ártatlan?

Különös vonása — a melynek magyarázatát nem lelemében, hanem műveltségének hiányos voltában keresem — a magyarnak, hogy hamar itél minden dologban s makacsul ragaszkodik álláspontjához. A neveletlen emberek csökönységének bélyegét viseli magán a társadalom, a midőn a feltalálni vélt bűnösrel szemben elfogult lesz s valóságos kárörömmel veszi körül azt, a kit először gyanusítanak. Fél, hogy a bűnös menekül a büntetés elől s ezért képes ártatlanul is elítélni valakit. Bűnös kell nekünk, a ki bűnbödjék és nem dőbben meg bennünk a lélek annak a gondolatára, hogy esetleg ártatlanul érhet a büntetés. Pedig milyen számos borzasztó példával szolgálnak maguk a körültekintő bíróságok is. Hogy gyakran minden körülmény ellene van az ártatlannak. Nem régebben történt Franciaországban, hogy valamit tett az igazi bűnös, a kinek bűnéért évekkel ezelőtt halálra ítélték és kivégeztek egy ártatlan embert. Nem rettenetes ez! Pedig bizonyosan a halálos ítélet kimondására nagyon képségtelen bizonyítékának kellett lennie a bíróságnak. És még is ártatlan volt, a kit a külső körülmények bűnösnek vallottak.

Éppen ez okból rendkívül kellemetlenül érint az az elfogultság, a mellyel az egész városban tárgyalják ezt a legújabb esetet. Az emberek legnagyobb része már előre elítélte a gyanusítottat. Lehet, hogy igazuk van, de az is lehet, hogy nem. Ha igazuk van nem használnak senkinek vele, hogy előre itéltek, hiszen ott van bíróság úgy is az szabja ki a büntetést. De gondoljanak arra az eshetőségre, hogy a gyanusított ártatlan is lehet és ugyan ki fogja kárpótolni és mivel az ártatlanul gyanusított hölgyet a szenvedésekért, melyet most a társadalom előzetes ítélete okoz.

Nem védem a bűnöst, bárki legyen az, de nem is állok az igazságtalan emberek táborába.

A járásbírósnál holnap lesz ebben az ügyben a tárgyalás. A tárgyalás előreláthatólag óriási érdeklődés mellett fog lezajlani. Lehet, hogy a bíró nem fogja megtalálni a bűnöst, de vajjon ebben az esetben felmentő ítéletet hoz-e a társadalom ítélőszéke? Nem fogunk-e haragudni bíróra, védőügyvédre és vádlottra, hogy megfosztottak bennünket a képzelt bűnöstől?

Szavató.

Irodalom és Művészet.

A 200-adik. Ebben a millenáris esztendőben, a mikor szemünk úgy megszokta már a nagyjegyű számot és büszkén hirdeti a királyi szó is a második ezredév kezdetét, a 200-as szám meglehetősen csekélységnek tűnik fel. Pedig a magyar irodalomban ugyancsak számot tesz ez a szám. Ebben 1000 esztendőben nem volt még irodalmi vállalat, mely kötetét erre a szédítően magas 200-asra fel tudta volna vinni. Az „Egyetemes Regénytár”, a hazai és külföldi prózairodalom legkiválóbb termékeinek ez a kitűnő gyűjteménye az, a mely most, tizenkettedik évfolyamának kezdetén a 199. és 200-ik kötettel lép az olvasó közönség elé. Minden rendű és rangú magyar olvasó előtt ismeretesek azok a piros táblás csinos kötetek, a melyek tizenegy évvel ezelőtt kezdették meg a pályafutásukat a Singer és Wolfner czég kiadásában, ezrével kelvőn ott, a hol más kiadású szépirodalmi termékek százával is alig keltek s a kiadónak és szerzőnek a nyakán maradtak. Az „Egyetemes Regénytár” pedig teljesítette az ő hivatását, melyet buzgó kiadói elébe szabtak: szoros kapcsolatot létesített írók és olvasók, irodalom és közönség közt s a tizenegy év előtti sivár közönyösség és részvétlenség ma már szinte mesésnek tetszik. Most indult meg XII-ik évfolyama a 199-ik és 200-ik kötettel, melyek Ohnet György legújabb regényét, a Hiábavaló Gazdát tartalmazzák. A vállalat első kötete is Ohnet-regényével indult meg, a „Bánya” cíművel s ez a hírneves és legolvasottabb francia írónak tizennegyedik regénye az „Egyetemes Regénytár”-ban. A Hiábavaló Gazdaság méltóan sorakozik eddigi társaihoz. — Az „Egyetemes Regénytár”-t a Singer és Wolfner könyvkereskedése Budapesten, Andrásy-ut 10. sz. adja ki. — Minden kötet ára piros vászonkötésben 50 kr.

Modern regény. „Szabad pálya” című melépp most került a magyar könyvpiaçra Werner E. háromkötetes regénye Schmidt Arpád fordításában. A modern regényirodalom e kiváló termékének áttűntetését nyelvünkre minden olvasó örömmel fogja üdvözölni, mert e mű fényes sikerrel elégti ki mindama várakozásokat, melyeket mai nap egy magas színvonalu regényhez fűzhetünk. Szerzője mélyen gondolkodó, tisztán ítélő, széles látókörű író, kibélen e jelenségekkel élénk kezelem, meleg közvetlenség, röviden: igazi, költői erő párosul. Tárgyát napjaink életéből meríti, alakjai igazán mai élők, husból és vérből valók, erőteljes egyéni kidomborítással, a küzdelmek pedig melyeket vívnak, igazán a mai kor embereinek, a mai társadalomnak küzdelmei. Látjuk az ősi arisztokrácia sarjait, kiknek egyikét az ősi név sem óvhatja meg az erkölcsi és anyagi bukástól, míg a másik hódol a korszellem ellenállhatatlan áramlatának; látjuk a hatalmas gyarost, sok ezer munkásnak valóságos királyát, az ujkori nagyszabású munka és vállalkozás merész szellemű és vaserélyű emberét, de mellette a megmozduló tömegek forrongását is, és élükön az eszményibb jövőért küzdő fiatal népzéért. Irányregénynek is nevezhetjük e művet, mert az arisztokrácia, kapitalizmus, szocializmus nagy harczeit és összeütközéseit tárja élénk; ámde nem bölcselkedő, unatató fejtegetésekben. — A mily tiszta és erős a mű koncepcziója, épp oly mesteri az elejétől végig érdekesítő mese szövege; az érteletes vonásokba gyöngéd költői részletek, humoros epizódok vegyülnek s az olvasó nehezen fogja a könyvet kezéből letenni, míg a végére nem jutott. A szerző, a nélkül, hogy a szenzációs fordulatokat hajhászáná, a valódi tehetség hatalmával folytonosan ébren tudja tartani, de ki is tudja elégtíteni olvasója érdeklődését. Előadása keresetlen, vonzó, czélja felé gyorsan haladó. — A fordító dícséretes munkát végzett; a kiadó Athenaeum-társulat pedig valóban értékes művet juttatott a regényvel a magyar olvasó kezébe. — A díszesen kiállított és egy vasos könyvbe összefoglalt háromkötetes mű ára 2 frt.

A „Zenélő Magyarország” zongora zenemű folyóirat november 15-iki XXII. füzeté a következő szép zeneműveket közli: I. Buday L. „Szilaj szellő hordja a fák leveleit. II. A nagy Alfréd, „És az eső” 2 szép magyar dalt. III. Moszkovszky Mór hírneves „Spanyoltánczai” egyikét 4 kére. IV. Grieg Eduárd nagynevű norvég zeneszerzőnek „Norvégnemzeti dal” klasszikus szépségű művét. V. Sosa L. F. „Higlifa” című sneidig indulóját. Ily gazdag tartalommal jelenik meg minden füzeté a „Zenélő Magyarország” mindenkor 10 oldal zenével, egy füzet ára 20 kr. E folyóirat egy évnegyedben hat ily gazdag tartalmu füzetet ad 60 oldal zenével s ára a füzetnek 1 frt. Előfizethetni a Zenélő Magyarországot kiadóhivatalában, Budapesten, VI. Csengery-utca 62a, honnan mutatványszámot ingyen küldenek.

Közgazdaság.

A gazdasági kiegyezés.

Minden úgy fog megtörténni, mint azt már régen megirtuk. Meglesz a kiegyezés, a bankkegyezmény s megszavazzuk a kvótának magyar részről való felemelését. Nem nagy idő telik bele és előttünk lesz a magyar liberalizmus a maga teljes meztelenségében, világos képét adva a magyar kormány s törvényhozás tehetetlenségének s azon szolgáló viszonyának, melybe parlamentizmusunkat bekergette a nagytöke folyton dédelgetése, mi akcióképtelenné tette gazdasági érdekeink megvédésére. Ausztria meglehet elégedve az eredményről. Oly könnyű szerrel még nem diadalmaskodott a magyar érdekek felett. Nem kellett ide más, mint egy kis önérvetés eljárás, a nemzeti közvélemény felbresztése, ébrentartás s alkalmas pillanatban erre hivatkozás. A Bánffy-kormány ezt a hatalmas tegyvert már eleve eljátszotta, mikor furfangos taktikájával, az örökös bujkálással a kiegyezés összes kérdéseiben egyszerűen lehetetlenné tette a nemzeti közvélemény képződését, melyet az osztrák túlköveteléseknek sikerrel szembeállíthatott volna.

A Bánffy-kormányok azonban, úgy lát-szik, nincs szüksége a közvéleményre, a nemzet óhaja s akaratára, mert ő képviseli a magyar nemzet akaratát s a szabadalvópárt magát a nemzetet; nincs szüksége, hogy még más tényező is beleavatkozzék oly dologba, a mi az adófizető nemzet bérére megy. De hiába való is minden berzenkedés, hiszen Bánffy megmutatta a választásoknál, hogy ő az ur az országban, és pedig olyan ur, mely korlátlanul rendelkezik a nemzet anyagi s erkölcsi tőkéjével. Ebben a felfelvéünkben csak megerősít bennünket a szabadalvóság egyszerű győzelme, mely eléggé bizonyítja, hogy ebben az országban más nem történhetik, mint a mit Bánffy kieszel, s a szabadalvópárt, mely homogén elemeinél fogva a kompaktság osodájának mondható, megpecsétel. Ennek a ritka egyértelműségnek, mely a kormánypárt s kormány közt tényleg fenáll, már is megvannak a kézzelfogható eredményei, melyek röviden abban összefoglalhatók, hogy a magyar gazdasági érdekek a lehető legjobb kezekre vannak bízva, ha Bánffy s a mai szabadalvópárt csinálja Ausztriával a gazdasági kiegyezést. A Bánffy-kormányt s a szabadalvópártot annyira óhajtják a nemzet fontos gazdasági érdekei, hogy készek helyeiket, melyet a nemzet bizalmával töltönek be, másoknak átengedni, ha a gazdasági kiegyezést nem lehet úgy megkötni, amint azt érdekeink megvédése szempontjából megkötni kell.

De elég lesz ebből a tónusból. Mert ha még van kedvünk ma szatirát írni, biztosak vagyunk benne, hogy nemsokára sirva fakadunk. Bánffy elvetette magától az egyedül lehetséges alapot, a melyen jogosult követeléseinket formulázhatta volna, nemcsak, de ezeknek a követeléseknek érvényt is szerezhetett volna, a nemzeti közvélemény megnyilatkozásának talaját, mely közvélemény hangosan vádolja a

liberalizmust anyagi érdekeink elvesztegetésével s alkotmányos jogaink lépésről-lépésre történő feladásáról. De lehet, hogy úgy történt, hogy a Bánffy-kormány nem is számított arra a közvéleményre, mely háttérül szolgált volna anyagi érdekeink megvédésében, egyszerűen azon ótnál fogva, mivel ezen közvélemény kifejlődése a mai korrupt közviszonyok közepette nem is lehetséges. És ebben igazra lett volna. A mai állapotok közt nincs közvélemény, talán nem is lehetséges annyira gyengék vagyunk s oly annyira szétforgácsolódtak az erők. De hát ez is a liberalizmus számlájára irandó, mely természetien készítette elő a nemzet ezt a gyengeségét, hogy más akarat itt ne érvényesülhessen, mint a kormányé s a szabadalvú párté. A kiegyezés kérdésében azonban még a szabadalvú párt sem, nem is az összkormányzaté, csak kizárólagosan Bánffyé, ki megfogadta, hogy a kiegyezést a maga receptje szerint csinálja meg. Bánffy lesz az az erős szikla, a melyen megtörnek az osztrák túlkövetelések hullámai. A szabadalvú korifeusok által a választások előtt a kvótára vonatkozó kijelentései semmitsem számítanak, s semmire sem köteleznek. Nem is számíthatnak, mikor máig sem tudja senki, hogyan állunk a kvótaüggyel. Ausztria miniszterelnöke azonban kijelentette, hogy a kvóta nem fog megoldatni Ausztria gazdasági rovására. Ausztria gazdasági érdekei azonban a törvényhozás s a közvélemény megnyilatkozása alapján a magyar kvóta felemelését követelik. Bánffy azonban hallgat s hivatkozik arra a többségre, mit a választásokon összehozott. A magyar nemzet tehát megnyugvást leljen abban a többségben, melytől az országgyűlés magatartása a kiegyezés kérdésében függ.

Szomorú vigasztalás. A mult országgyűlést azért osztották fel, mivel nem lehetett vele megcsinálni a kiegyezést. Hát ezzel lehet? Lehetni lehet. Csak az a kérdés, hogy ennek a szabadalvú örömrának ki fogja megfizetni az árát? Annyit látunk, hogy Ausztria szemiképp sem.

Kirschaneck Ödön.

* Az angol és a német ipar. Érdekes kritikát mondott Scheffeldben Balfour, a kincstár első lordja ott tegnapelőtt tartott beszédében. Kijelentette, hogy Anglia sokat tanulhat Németország magatartásából az ipart illetőleg. A németek érdemesnek tartják pénzt költeni az egyes iparágak érdekében, akár birodalmi, akár városi, vagy magánészközökből, míg a tudományos iskolázást oly mérvben terjesztik ki az iparra, a mint ez Angliában sohasem történik. Balfour dícsérte Németország technikai intézeteit és kiemelte azt a tényt, hogy ott nagy iparvállalatoknál tudományos szakértőket alkalmaznak, a mi nagy előnyül jár Németországra. Hangsúlyozta továbbá a tudományos ipari nevelés szükségét és kijelentette, hogy Angliában nem ért meg eléggé a tudomány és ipar viszonyát.

Ministrációs könyv

jelent meg ép most kiadásomban.

Második bővített kiadás.

A „Ministrálás módja” című füzet jelent meg Keszthelyen Nádaí I. könyvnyomdájában. Összeállította: B-földi.

E kiadás egyesíti magában mindazon előnyöket, melyeknek hasonlirányu művek örvendenek. A latin szöveg úgy van írva, a mint olvasni kell. A minister gyermek teendőiről bő magyarázatot ad. E mellett a legolecsőbb a hasonló kiterjedésű kiadások között.

Ára: 3 krajczár.

Azánljuk a hitoktató és tanító urak figyelmébe.

